



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

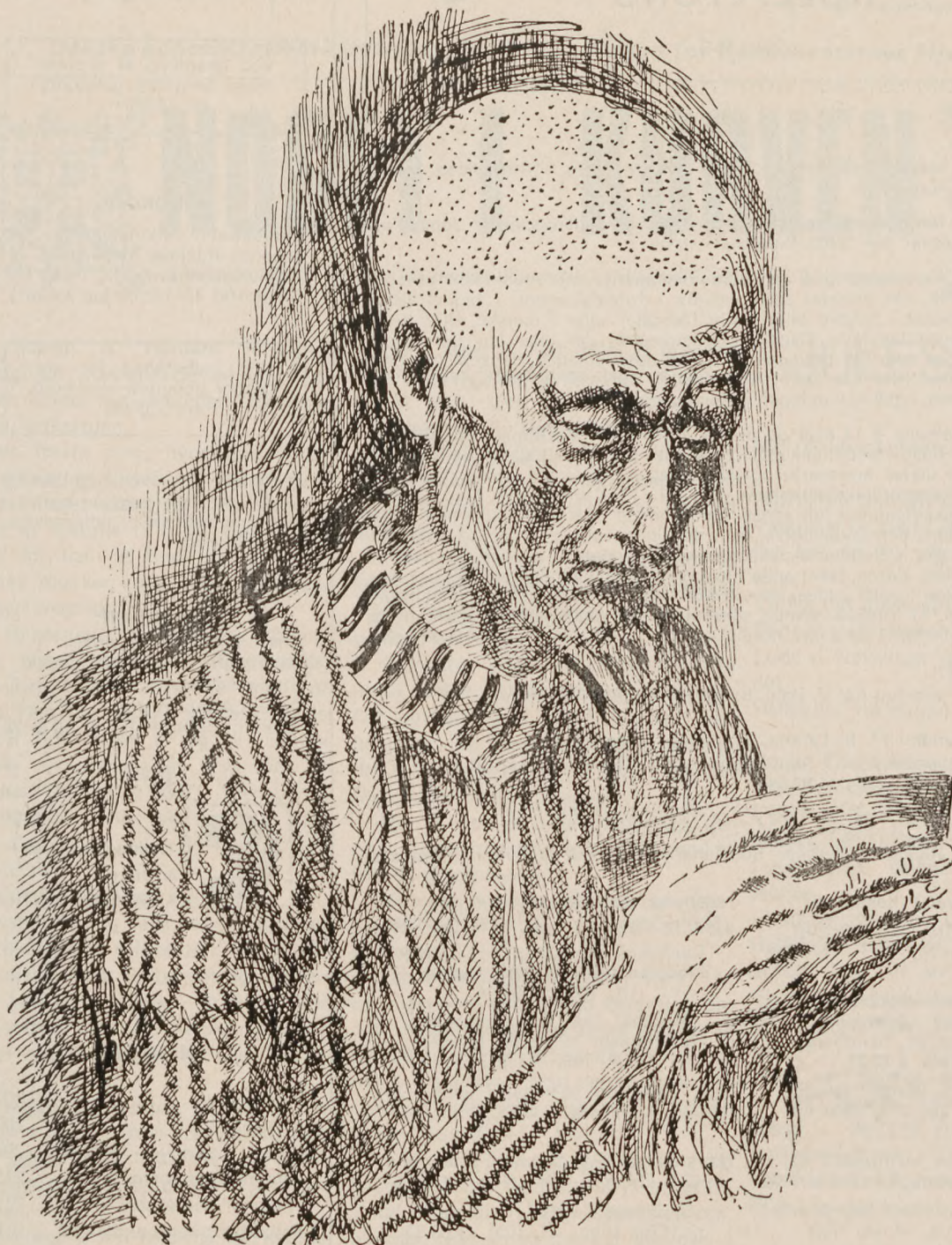
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nr. 12
Decbr.
1972



Nogle danskere oplevede juleaften 1944 på denne måde. Tegning af Glüsing - Jensen. (Læs iovrigt artiklen, der begynder side 209)

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HOJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, 8700 Horsens.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men i øvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øget aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. – Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var blevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande – og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand:: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Borgergade 23B, 8700 Horsens.
Tlf. (05) 62 39 91

Næstformand:: General Fl. B. Larsen, Bruxelles, Belgien.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, 1169 København K. Tlf. (01) 11 65 55.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Tlf. skolen 10 54 21, privat 10 41 28.

Politiassistent S. Julsgaard Larsen, Boeslundevej 1, 2700 København, Bronshøj Tlf. (01) 71 72 72.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skræddermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63,
2400 København NV. Tlf. (01) 34 95 60

Afdelingschef, civilingeniør
Mogens Dyre, Gildbækhus,
6430 Gildbro pr. Nordborg
Tlf. (044) 5 12 32

Overpostbud E. Holger Grome,
Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup
Tlf. (01) 50 33 86

Alberti Hansen, Arildsgård 41,
2700 Kbh. Bronshøj. Tlf. Bella 3162

Bankprokurist Olav Holst, Bengtassevej 6,
2900 Hellerup. Tlf. HE 7750

Rektor Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Århus V. Tlf. (06) 15 48 05

Direktør G. Jespersen,
Herning Klædefabrik, 7400 Herning
Tlf. (07) 12 11 84

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
5200 Odense V. Tlf. (09) 12 66 03

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, 8000 Århus C
Tlf. (06) 27 04 28

Arkitekt Ove Chr. Lembcke,
Brødregade 19, 8900 Randers.
Tlf. (06) 42 51 30

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
De Mezas Vej 18, 8000 Århus C.
Tlf. (06) 13 57 23

Forstelærer P. E. Mahler, Fåborgvej 5,
5631 Ebberup. Tlf. (09) 74 12 15

Dr. Børge Næsted, Hviding st.
pr. 6760 Ribe. Tlf. (05) 44 53 33

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
9000 Hasseri, Ålborg. Tlf. (08) 12 64 51

Provst Poul Riis, Præstegården,
Herrestræde 1, 4200 Slagelse.
Tlf. (03) 52 05 33

Fhv. justitsminister Knud Thestrup,
Folketinget, Kbh. K.

Bladet »PIGTRÅD«

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

ANNONCER:

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Grenågade 14, 2100 København Ø. TRia 888 (kontortid 10–12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 5 55 38.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettets og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION:

Ansvarshavende redaktør:
skoleinspektør Johs. Fosmark,
Frederiksborgvej 109,
2400 København NV.
Skolen: 10 54 21. Privat 10 41 28.

TRYK:



Thyholm Bogtryk
& Offset
7790 Hvidbjerg/Thy

INDHOLD

Julehilsen	207
Julesalme	207
Julen i Hannover-Stöcken ..	209
Kammeratskabshjælp	213
Hilsener ved årsskiftet	215
Frihedsfondens aktivitet	215
Runde dage	215
Læserbrev	217
Hilsen til BBC	217
På vagt for kongen	223
En rystende beretning	223
Dagbogsblade	224



NOGET I KURVEN



Årets julehilsen skrives af provst Poul Riis, tidligere Dachau og Neuengamme.

I Martin A. Hansens fortælling "Høstgildet" fortælles der om, at der på gården holdes fest to steder: I stadsstuen og i folkestuen.

Det første sted, hvor husfolkene fine gæster er tilstede, er der larm, så det er meget svært for den ret unge præst at komme til orde. Det er også svært for ham at finde de rette ord. Præsten mærker midt i feststemningen sig egen svaghed.

I folkestuen, hvor husets karle og piger fester, møder vi røgterdrengen Jens Otto. Han er en dreng fra et godt hjem. Han har ganske vist en far, der drikker lidt meget af og til. Men vi oplever, at drengen er svag over for karlenes "det tør du ikke". Dette benytter røgteren Johan sig af. Hans egen fallit skal gå ud over drengen. Denne drikkes til.

Selskabet går begge steder.

Husbonden og hans kone samt præsten tilkaldes til folkestuen. Her er der stor opstandelse. På bordet ligger drengen, Jens Otto, livløs - drukket ihjel. Husbondens første tanke er, at nu ødelægges hans høstgilde. Ja, hver tænker på sit.

Drengens far hentes. Der høres træskotrin i gården. Alle står de rådvilde. Kun faderen ved, hvad der skal gøres, han tager sit barn op og går afsted med drengen.

Den unge præst føler sig helt hjælpeløs, men iler efter faderen, idet han fremstammer: "Jeg vil hjælpe dig".

Faderen vender sig om og udslynger: "Kan du gøre drengen levende?"

Her står den unge præst, hjælpeløs, og efter en stund får han samlet sig sammen og går hjem til sin kone.

Hans kone er klar over, at præsten må ud i det fattige hjem, hvor sorgen er blevet gæst. Men præsten protesterer: "Jeg kommer jo tomhændet". Men konen farer ud og pakker en del i en kurv. Hun rækker den til sin mand, der afvisende udbryder: Nej, Marie, og med en kurv!"

"Jo", siger hun, "når du først er kommet derud med kurven, så finder du måske mere i den end det, jeg har pakket ned!"

Se, dette sidste kan jo godt sætte nogle tanker i sving om menneskelivet. Der kan godt være mere i "kurven", i en handling, i at være på det rette sted og i det rette øjeblik, end vi sådan lige ser. Det gælder også ved juletid.

Der er også så meget ved julen, der midt i al vor arrangement kan få os til at føle os så tomhændet!

Men der er noget, der betyder meget for os: Dette at være værdsat, at være godtaget.

Julen skulle have i sin "kurv" til os - igennem dens enkle beretning om Jesu Kristi fødsel, der synes at være så uendelig ringe af betydning for os moderne mennesker. Men den gemmer den sandhed, der ikke lige ses, at sådan holder Gud nu af.

Julen taler ikke om, hvordan vi er, og hvordan vi skal være for at få noget fra Guds "julekurv", men den taler om, hvordan Gud er. På trods af, hvordan vi er, værdsætter han os, og han vil lære os at udholde hinanden og leve med hinanden.

Glædelig jul!

Poul Riis

JULESALME

Mel.: Guds igenfødte nylevende Sjæle

Stjernerne blinkede på Nathimlens Bue,
Vagtbålet blusede i Bethlehems Vang,
Da lod en Sol sig blandt Stjernerne skue,

Yndigt det toned af Englenes Sang:
Født er en Frelser al Verden til Både,
Lydt vi forkynder de faldne Guds Nåde!

Halleluja! Halleluja!

★

Nu er Forventningens Tider udrundet,
Menneskesønnen er steget herved!

Velbehag Gud har i Mennesker fundet,
Sender med Ordet sit Budskab om Fred.
Lyset skal skinne i Dødsdyggens Mørke,

Livstræet blomstre udsprunget i Ørke!
Halleluja! Halleluja!

★

Hvor det end hørtes i Syden og Norden,
Julen brød frem med sin himmelske Sang,

Jesus, vor Kristus, er steget til Jorden,
Vi fik blandt Himmelens Hærskarer Rang!

Herlighed så man i Ringhed få Sæde,
Dermed udspringer den evige Glæde!
Halleluja! Halleluja!

Aage Dahl



CORELLA

- Strømper
- Knæstrømper
- Strømpesæt

føres i Deres forretning.

LAVEN - 8600 SILKEBORG

Telf. (06 - 83 11 11) 51 og 100

Postkonto 1 73 72

Bank: Jyske Bank, Torvet,
Silkeborg

au|mlu forsikring gs

A/S LÆSØ GARNSPINDERI

9940 Læsø

Tlf. (084) 95111 60

JULEN I HANNOVER-STÖCKEN

Den tidligere formand for malernes fagforening i Hjørring, Christian Brønnum, tilbragte julen 1944 i koncentrationslejren Hannover-Stöcken. Han ledsager sin beretning med to tegninger, der skyldes den franske kunstner Rene Ramage. De blev skabt på stedet og smuglet ud af lejren og kom til Frankrig. Originalerne ejes af Arnold Jensen, Kibæk, fra hvem vi har lånt dem. På grund af papirmangel i lejren har kunstneren tegnet på begge sider af papiret. Kunstneren er forøvrigt den ene af de to franskmænd, der omtales i artiklen.

Juleaften 1944 ... der er altså gået 28 år, siden hin morgenappel, der indledte juleaftensdag på samme måde som alle andre dage i koncentrationslejren i Stöcken ved Hannover. I den stribeede fangedragt som eneste beklædning tørnede vi ud i den sorte og iskolde nat. Et grantræ stod ensomt og forfrosset som vi på appelpladsen. Noget var altså alligevel anderledes. Ethvert håb om jul i familiens kreds var fordampet. Nu afløstes det af nye håb.

— Der er kommet ekstratildeling af mad til køkkenet, hviskedes der.

— Der er hverken lys eller vat på det juletræ derude, lød det forbitret fra en.

— Eller engle, replicerede en anden.

— I dag må vi blive mætte. Kategorisk og i utallige variationer blev dette udtømmelige emne endevendt.

Vi havde været 40 danskere sammen her. Hovedparten havde været engageret i frihedskampen derhjemme på den ene eller den anden måde. Udmærkede kammerater. Døden havde gjort indhug i vor lille flok, og efter julen skete det med stadig kortere mellemrum.

Juleaften

Mine skuldre var hudløse, blodige og ømme. Jeg var i denne periode på oprydning i Hannover efter bombardement. De tunge og uhåndterlige cementblokke gnavede i de skuldre, som langvarig sult havde berøvet enhver polstring.

Et nyt kæmpebombardement, under hvilket vældige komplekser styrtede sammen som korthuse. Kæmpebragene ledsagedes af lyde fra mennesker i angst og fortvivlelse, som frembragt på en uhyggelig kæmpeviolin af nervetråde. Jorden rystede under os, der hvor vi stod, klamrende os til en fritstående mur, som et tidligere bombardement havde skånet.

Ove fra Horsens, trods sin ungdom så rolig og stærk, altid et beroligende element, når kammeraternes nerver periodisk var tyndslidte, var sejrstrålende arriveret nogle dage før med en lækkerbidsken: Det meste af en halv kålrabi, stjålet fra Lagerältestes kaninbur.

Men i dag er det juleaften. I dag får vi rigtig mad. — Essen holen! lyder råbet. Klokken er 12. Stemningen er elektrisk. Det er det daglige signal til afhentning af de store madspande med den ækle roesuppe.

Men i dag? Hvem ved? Juleaftensdag. Alle skal være gode mod hinanden. Sådan havde vi lært det som børn, sådan havde det jo altid været derhjemme. Vi venter på mad, ikke roesuppe i dag, men virkelig mad.

Det blev roesuppe, og selv den undergik en forandring. Afstanden mellem roestykkerne blev større og større.



VIBY

Handelsgartneri

Viby Sjælland - Tlf. (03) 39 31 06

BRUGSEN
7184 Vandel
Tlf. (05) 88 50 02

Andersen & J. Madsen
Engdraget 3
6940 Lem

Læge Inger Jensen
Priorgade 5
4180 Sorø

VARME
giver **VELVÆRE**



1/2 BORNHOLMS KUL-IMPORT
Lille Torv 5 - Rønne - Tlf. (03) 95 01 32

Sven Aage Hansen
Avlsbrugervej 4
7000 Fredericia

Fast og flydende brændsel



Rene Kromann

Stöcken 9-1-45

Hvornår er den sidste roe opspist? Og hvad så? Men hvem havde råd til at tænke sådan i dag?

Madbærerne havde set, at man satte bænke op i en stor barak. Nogle kulørte papirstimler var skødesløst anbragt i rummet, og en interimistisk scene var rejst for enden af salen. Kunne det virkelig tænkes, at man ville indlade en smule kultur i lejren denne ene dag? Vore forventninger steg faktisk en smule, og bitterheden over middagsmåltidet forsvandt lidt.

Julesangen

Midt på eftermiddagen stuedes vi sammen i barakken. Vi sad side om side til alle tiders makabreste julefest. På scenen klovnedede vore bøddler, tydeligt nok påvirket af hospitalsspritten, der bl.a. bevirkede, at de syge på reviret blev mødt med lægernes mere og mere fortvivlede: — Keine Medikamenten! Det var ækelt at overvære.

Da de omsider — til vor store lettelse — holdt inde, så jeg mig omkring i lokalet. Det måtte bevæge en at se de mange fangekammerater alle vegne fra. Deres tanker var tydeligt nok langt borte — ved hustru, hjem og familie. Forhen så stærke mænd, hvis kranier sulten havde aftenet, sad eller stod og

sang med blanke øjne den gamle tyske julesang "Oh Tannenbaum".

De var her i lokalet, og de var her alligevel ikke. Deres tanker standsede op ved afbrændte hjem, ved efterladtes uvisse skæbner, ved en fjern grav, ved slægtninge i andre lejre.

Vi sang også med, vi kendte jo melodien.

Trods vor forkommenhed havde vi alligevel grund til at være stolte. Det var usigeligt bevægende at synge den sang her, og man sad og tumlede med denne uregerlige i halsen. Vist var vi brødre, om nogen kunne være det, bundet til hinanden af en fælles skæbne og i et fælles ønske om en omgående og værdig fred.

Jean

Han var tilhænger af de Gaulle, en fransk jurist, jeg havde skænket nogle bouillonterninger fra min eneste Røde Kors-pakke. Det lyder af så lidt, men det må have været meget, i hvert fald kom han til mig med de nyheder, han havde indfanget blandt de civile arbejdere på blyværket, hvor vi arbejdede.

Han havde tillid til mig og advarede mig. Han startede mit bekendtskab med Jean, og Jean og jeg blev venner. Det blev til adskillige skulderklap og varmende ord, forståelige og uforståelige, i denne vort livs koldeste vinter. Jeg følte mig som en del af det franske hold hin juleaften.

Og nu var Jean syg til døden, og han vidste det.

— Jeg kommer ikke hjem, men du skal skrive til min familie, hvis du kommer hjem, havde han sagt til mig.

Jeg havde givet ham en mindre del fra min eneste Røde Kors-pakke. Nu så jeg ned i retning af hans bordende, hvor han sad med sine tolv kammerater. Skønt døden gnavede i ham, sad han alligevel der og delte sin lille gave med samtlige tolv. Det blev ikke meget til hver enkelt.

Jean døde, Frankrig blev en af sine gode sønner fattigere. De døde næsten alle, de franske kammerater, juristen også. En af mine medfanger fik et brev fra en af dem efter krigen. Foruden ham, der skrev, kom kun een mere hjem — og de var mange i Stöcken.

I den periode, Jean et par gange var på revieret, fik vi godt nyt fra fronten. Jeg havde nogle gange sneget mig ind til

hans sygeseng for at aflevere de gode nyheder, og skjulte kræfter ligesom vældede frem i hans dødssyge legeme, og han rejste sig igen, vristede sig ud af dødens klo.

De døde for fred på jord

Mine tanker går til mindetavlerne

Navne flimrer forbi, kammerater, man har kendt, og som nu ikke er mere. Jeg tænker på Ryvangen. Der i udkanten så jeg en beskeden gravsten med navnet Herluf Trolle. Han var en af mine fagkolleger, var med i Stöcken (Hannover). Men til andre døde derne-defra findes ingen grav. Rundt om på landets kirkegårde ligger grav ved grav fra denne periode. Man går jo gerne til de nærmeste på mindetagene. Og særlig op mod julens højtidsdage tænker vi på de navnløse tusinder, der kæmpede og døde for julens evigt unge budskab om fred på jorden.

Christian Brønnum



Hvad taxa-chaufføren fortalte.

Man kan naturligvis ikke sige, at verdensbyen New York stod på den anden ende, fordi 186 danskere var på besøg den 11. til 20. oktober, men det måtte dog gøre et vist indtryk, at storbyens borgmester betegnede vor besøgsdag på byens rådhus som den danske modstandsbevægelses dag.

Ude i byen talte man flere gange om, at det var den danske gruppe, der nu rykkede frem, når vi kom gående i sluttet flok.

En af danskerne, der fandt, at vort besøg i FN-huset var af for kort varighed, tog derud i nogle fritimer.

For at nå det rent tidsmæssigt, tog han en taxa, og da han ved FN-bygningen steg ud og ville betale, sagde taxa-manden: — De er fra den danske gruppe, der besøger os for tiden. Jeg ved, hvad de har udrettet under den tyske okkupation. — De skal intet betale. Turen er min.

Johannes Fosmark

NORDBORG SPAREKASSE

Storegade - Nordborg

BRDR. OVERGAARD

Hadsund - Tlf. (08 57 10 45

KØLEVOGNE

STYKGODS

FLYTNINGER

Møllebakken

ELHJØRNET I ALGADE

*35 34 05

Harald Andersen, Algade 26

35 34 05

Reparationer efter lukketid:

H. Sibborn, tlf. 35 86 09

4000 Roskilde

Bagermester E. Honoré

Pandrup

H. P. JENSEN & SØN

Gl. Havn

Esbjerg

Kreditforeningen

DANMARK

Åboulevarden 63

8000 Århus C

Tlf. (06) 12 46 73

Det halvårslige bestyrelsesmøde en smuk oplevelse.

Kammeraternes Hjælpefond holdt sit halvårslige bestyrelsesmøde i Admiral Gjeddens Gård lørdag den 18. november. Mødet var velbesøgt, selvom der forelå flere sygemeldinger.

Formanden, konsul Kaj V. Dahl indledte med velkomst, hvorefter næstformanden general Flemming B. Larsen gav en orientering om den økonomiske situation. Forlaget skylder os en del penge, og dem ser vi jo gerne ret snart.

Om bladet Pigtråd sagde redaktøren bl.a. at der i vide kredse var en betydelig interesse for og goodwill omkring bladet og dets stof.

Han havde fået en del skriftlige og mundtlige opfordringer til at tage stilling f.eks. i spørgsmålet om Danmarks eventuelle tilslutning til Fællesmarkedet og til kampene i Vietnam, men det var hans synspunkt, at bladets opgave primært var af humanitær art, og man derfor ikke havde adgang til at tage politiske standpunkter. Mødet sluttede op om dette synspunkt.

Han førte en systematisk kamp med forlaget, for at bladet skulle udkomme til tiden, sådan som tilfældet var i bladets første 20 år.

Om fondens feriehjem på Kegnæs fortalte Fosmark, at det var udnyttet så stærkt, at der næsten var tale om helårsdrift. Mange havde skrevet og takket for gode dage på Kegnæs. Flere af brevene var affotograferet og sendt til bestyrelsens medlemmer. Det blev oplyst, at gæstebogen for tiden er borte. Den efterlyses hermed, idet man tænker sig, at en Kegnæsgæst har taget den med hjem for at skrive en hilsen i den. Han bedes gøre hilsenen færdig og returnere bogen.

Fra familien Dyre i Nordborg forelå forskellige forslag til forbedring af feriehjemmet og inventaret. Fonden håber at vi magter alle forbedringerne.

Der var valg til forretningsudvalget. Det blev genvalgt for næste periode, der er på 2 år.

Der blev taget stilling til en del ansøgninger om studiehjælp. De fleste blev bevilget.

Formanden oplyste, at fonden har modtaget et afgiftsfrit legat på 2000 kr i

boet efter fru Elisabeth Theodor Jensen. Hendes mand, Eigil Theodor Jensen omkom i Versen-Neuengamme.

Mødet havde en fornuftig længde og var båret af en kammeratlig ånd, der gjorde det til en smuk oplevelse.

NYNAZISTERNES NEDERLAG Willy Brandt er et bevis på, at der findes et nyt Tyskland.

Valget til Forbundsdagen blev fulgt med levende interesse af alle i Danmark. Måske har modstandsfolkene fulgt det med særlig interesse, og det vil være et meget udbredt synspunkt, at mens Willy Brandt betragtes som en af vore kammerater, opfattes Franz Josef Strauss som det modsatte, og man kan vel godt sige, at valget egentlig stod mellem de to.

Yderligere glæder det os som modstandsfolk, at nynazisterne gik så eftertrykkeligt tilbage i stemmetal, at de slet ikke blev repræsenteret i forbundsdagen.

Tilbage står erindringer om en valgkamp, hvor folk, der i deres partibetegnelse bærer ordet kristelig, ikke blot anvendte ikke-kristelige metoder, men ligefrem svinagtige.

Aktionen samler sig bl.a. omkring August Naujock, en 75-årig gestapomand, der dræbte oberstløjtnant Svend B. Paludan-Müller i villaen i Gråsten.

Med øjensynlig støtte fra anden side udsendte Naujock til tusinder af navngivne personer et "åbent brev", hvori han hævdede at Willy Brandt i 1933 ikke flygtede fra Tyskland til Danmark, fordi han var politisk forfulgt, men fordi han i Lübeck havde dræbt en mand med knivstik.

Naujock, der bor i Hamborg er i anden forbindelse erklæret for utilregnelig og har tidligere været tvangsindlagt på et sindssygehospital.

For et par år siden vakte han opsigt ved at beskyldte Willy Brandt og det socialdemokratiske partis næstformand Herbert Wehner for at være medskyldige i drabet på præsident John F. Kennedy og for at anvende "dødsstråler", der ikke efterlader spor, i kampen mod politiske modstandere.

Efter at være gjort bekendt med August Naujocks beskyldninger lod forbundskansler Willy Brandt foretage en efterforskning, og da det blev fastslået,

at den tidlige gestapomand er blevet erklæret for sindssyg, afstod Brandt fra at rejse tiltale.

Om Naujock selv fremgår det af det vesttyske sikkerhedspolitiske papirer, at den daværende kriminalbetjent straks ved oprettelsen af Geheime Staats-Polizei, Gestapo, 1. 1937 blev overflyttet hertil, og at han i 1943 kom til det besatte Danmark som chef for Sicherheitspolizei i Kolding. Herfra ledte Naujock en række større aktioner mod den danske modstandsbevægelse, og i de tyske politiarkiver omtales han som manden, der tilføjede oberstløjtnant Paludan-Müller det dræbende skud.

Ved den tyske kapitulation flygtede Naujock til Tyskland fra Esbjerg, blev anholdt af englænderne og atter udleveret til Danmark, hvor han sad fængslet indtil den 6. november 1949.

Efter at være dømt som krigsforbryder var Naujock i 1948 blevet sendt til mentalundersøgelse på statshospitalet i Augustenborg på Als. Her blev han fundet egnet til strafafsoning.

Ved tvangsindlæggelsen på sindssygehospital i Hamborg fastslog de undersøgende læger at Naujock lider af sygelige forfølgelsesvanvid. Således mener han til stadighed at kunne høre morsesignaler, som advarer ham mod at røbe sin viden om en hemmelig engelsk agent.

Det er beskæmmende, at et politisk parti har brugt en mand af den nævnte kvalitet i sin propaganda. Det er opmuntrende at "brugerne" ikke fik succes.

F.k.



DEN UUNDGÆELIGE DANSKER.

Særudstilling på Frihedsmuseet
3. januar til 11. februar 1973

"Den uundgæelige dansker" er et udtryk fra Østen i tiden før og under 2. verdenskrig. Sætningen er mangetydig i sit indhold. Den kan indebære irritation eller selvbevidsthed, overbærenhed eller selvironi. I alle tilfælde passer den godt på forholdene under 2. verdenskrig.

Museet for Danmarks Frihedskamp 1940-45 vil med en særudstilling, hvor hele museet er omdannet, vise hvorledes de frivillige danskere dukkede op overalt på kloden.

P. LAURITSEN A/S

AARS VAREHUS

MARCIA A/S

5580 Nørre-Åby

Thorsted Foderstofforening
Tim pr.
6980 Tim

E. LUMBY RASMUSSEN

Tallerupvej 39

TOMMERUP

HEMPELS INGENIØR FORRETNING

Amaliegade 8
Telefon 14 38 42

MA-SE-RE

Skilte og afspændingsmateriel
selvklæbende tekster til
amt, kommuner og havnevæsener.
Holbækvej 101 – 4180 Sorø
Tlf. (03) 63 16 55

Fyns Gummi Service A/S
Svendborgvej 84

VESTFYNS ELFORSYNING A/S

5610 Assens

HILSENER VED ÅRSSKIFTET

LANDSFORENINGEN AF ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-1945

Landsforeningen sender de bedste julehilsener til alle medlemmer og andre, der i året 1972 har været med til at løse vore sociale opgaver.

Med ønsket om et godt og lykkebringende nytår 1973 sendes en hilsen til alle danske.

Bestyrelsen



Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme

ønsker samtlige medlemmer og venner en rigtig glædelig jul og et godt nytår, med tak for godt kammeratskab i det forløbne år.

Bestyrelsen



HILSEN FRA BUCHENWALDKLUBBEN

Buchenwaldklubben sender Dem de bedste ønsker om en dejlig jul og et lykkebringende nytår i håbet om, at De fortsat vil fastholde Deres sympati for K.H. og dens medmenneskelige gøremål.

*Med venlig hilsen
S. Julsgaard Larsen
formand*



Bladet

Alle medlemmer, abonnenter, medarbejdere og annoncører bedes modtage de bedste ønsker for julen og det nye år. Tak for trofast følgeskab i arbejdet for vor sag.

Redaktionen



Runde dage

Fødselsdage januar 1973

Alfred Sommer, Østergade 28, 3400 Hillerød. Neuengamme 69.499, 65 år den 7/1.

Aage Michaelsen, Løgstørgade 20, 2100 København Ø. Neuengamme 67.970, 75 år den 12/1.

Aage Alex Hjalmar Michaelsen, "Skipper", København, Dalum, 75 år den 12/1.

Egil Barfod, Gentofte, 60 år den 21/1.
Marius Hansen, Randers. Sachsenhausen, Neuengamme, Sverige, 70 år den 22/1.

Mogens Warthoe, Mellemvangen 47, 2700 Brønshøj. Neuengamme, Buchenwald, 50 år den 23/1.

Februar

Viggo Jensen, Næstved. 50 år den 10/2
Erik Westermann, Bagsværd. Neuengamme-Dalum-Møppen. 50 år den 11/2
Jens Kr. Ovesen, Roskilde. 65 år den 12/2

Johannes Mark, Damtofte ndr. Str. 6, 2920 Charlottenlund, Neuengamme 54.246. 60 år den 23/2.

O.V. Kaimer, Spandau Fængslet, Wien. 65 år den 29/2

Marts

Oluf Bjørn Collstrup, Kbhn. Vestfalica. 60 år den 8/3.

Axel Hessel, Ørnevej 11, 2400 Kbhn. NV. Neuengamme 60.742. 70 år den 10/3.

Ditlev Idorn, Gilleleje. 80 år den 12/3.
J.A. Kleberg, Fredericia. Sachsenhausen, Bullenhuserdam. 80 år den 14/3.

Harry Jensen, Østergade 5, 3400 Hillerød. Neuengamme 67.971. 60 år den 15/3.

Michael Andersen, "Hami", 8381 Mundelstrup. Neuengamme 60.836. 70 år den 25/3.

FRIHEDSFONDENS VIRKE.

Frihedsfonden er præget af en ny aktivtetsbølge. I det sidste beretningsår, som omfatter perioden mellem 1. november 1971 og 31. oktober 1972 påtog fonden sig 323 nye sager, og heraf blev 239 anmeldt overfor Direktoratet for Ulykkesforsikring med indstilling om erstatning. I tallet indgik afkategorien søfolk 66 nye sager. I samme periode fremkom 62 nye enkesager.

Oprindeligt varetog Frihedsfonden godt 1000 enkesager, mange er faldet fra, og de senere år har givet en ny tilførsel af enlige kvinder, hvis tidlige enkestand kan henføres til ægtefællens indsats i frihedskampen. I øjeblikket har Frihedsfonden forbindelse til 675 enker.

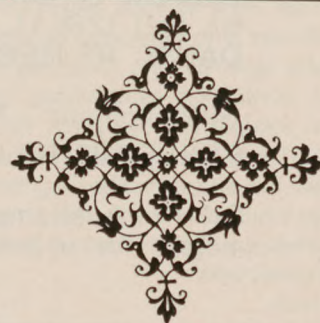
De ændrede erstatningslove med mulighed for øget hjælp til folk med skade eller sygdom efter ophold i koncentrationslejr, mere end et halvt års sejlads for de allierede i krigsfarvand, eller mere end et års særligt belastende modstandsarbejde, har givet en voldsom vækst i erstatningssagerne.

På grundlag af erstatningsloven udbetales i 1969 18 millioner kroner, men for 1972 skal der bruges 52 millioner kroner, og vedtages den nye lov med ændring af erstatningerne fra 1. april, skal der næste år bruges 60 mill. kr.

Den nye lov giver mulighed for at øge pension til enkerne med en hjælp også til deres børn. Desuden skal der udover den pension, som er tilkendt enker i de sidste fire år, nu betales en hædersgave.

I 1945 mente Frihedsfondens ledelse at være på den sikre side, når man fastsatte fondens virke til maksimalt 25 år. I 1970 var man nogenlunde sikre på at nå afslutningen af frihedskampens eftervirkninger i løbet af yderligere ti år - i dag tør ingen spå noget som helst om Frihedsfondens opløsning.

Niels A. Eigenbroth.



HORNSVED MASKINSNEDKERI

Bygningsarbejde – inventararbejde
Specialelementer – Finér og lakcentral
Tegning og projektering

v/ EIGIL MEHR

Tlf. (03) 33 01 07 – (03) 33 11 88

ODENSE

SEGLMÆRKEFABRIK A/S

OCEAN REGNTØJ A/S

7400 Herning

Tlf. (07) 12 27 66

Ocean regntøj for børn og voksne
Arbejds- og sikkerhedsbeklædning til
industri og entreprenører

Arbejdsveste og gummihandsker
gummistøvler

Regn med Ocean – Ocean er dansk!



**STATSANSTALTEN
FOR LIVSFORSIKRING**

HOVEDAGENTUR

ASSURANDØR JØRGEN OLESEN

LYNGBY HOVEDGADE 39³ LYNGBY

***87 20 40**

ZÜRICH FORSIKRING

- en verdensomspændende forsikringsorganisation med erfaring -

TJÆREBORG REJSER A/S

KBH. V: Rådhuspl. 75 (01) 11 41 00. ARHUS C: BP-huset (06) 13 10 00
TJÆREBORG (05) 17 17 00. Hv. 8.30-18.30. Lø. 8.30-13.30. Sø. 14-17

REJSECENTRET A/S

- en koncentration af rejsespecialister -

Forretningsrejser - Selskabsrejser - Jagt, Ridning og Golf - Kur-
rejser hos:

WILSON & CO. A/S, Rejsebureauet Danmark, Bredgade 28, 1260 K,
tlf. (01) 12 66 11.

DANSK REJSEBUREAU A/S, Østergade 3, 1100 K, tlf. (01) BY 2606

Grupperejser - Messe-, Kongres- og Studierejser hos:

ERHVERVS-REJSER, Bredgade 37, 1260 K, tlf. (01) 14 91 11.

Til Frihedskampens Veteraner sendes en hjertelig tak fra Erhvervs-
rejser for et behageligt samvær under U. S. A.-Rejsen.

Dachau-præst nu provst

Sognepræst Poul Riis tiltrådte som provst i Slagelse-Korsør Provsti den 1. december. Det er den samme dato, han blev sognepræst i Slagelse ved Sankt Peders Kirke.

Poul Riis kom til Slagelse for seks år siden. Han kom fra Sankt Jacobs Kirken på Østerbro i København. Iøvrigt stammer han fra Jylland. I studietiden var han ansat som kordegn i Lundeus Kirke, og efter at have bestået teologisk embedseksamen blev han hjælpepræst ved Lundeus og senere kaldskapellan.

Mellem 1946 og 1951 var han ansat som forbundssekretær i Frivilligt Drenge Forbund. Han viste her et betydeligt talent som orkesterdirigent, og ved mange stævner enten for landsdele eller for hele landet svang han taktstøkken for kæmpestore orkestre.

Han gjorde også en betydelig indsats for at hæve kvaliteten, så der efterhånden findes en del særdeles højt anskrevne drenge- og ungdomsorkestre.

Gennem 25 år rejste han hvert år til Sydslesvig og satte kulør på de danske årsmøder ved gode præstationer af veltrænede orkestre. De sidste par år har han overladt dette arbejde til andre.

Poul Riis har ved hele sin færd i Slagelse forstået at placere sig som en kirkens tjener, som både unge og ældre gerne lytter til. Han har forøvrigt flere gange været ordfører ved højtideligheder f.eks. ved Helligåndskirken. Han har været medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond siden grundlæggelsen for 26 år siden.

Han har været deporteret til Neuengamme og til Dachau ved München. I Dachau sad han i præsteblokken.

Johannes Fosmark

LANDSFORENINGEN AF ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Bestyrelsen i København-afdelingen, har efter generalforsamlingen den 30. oktober 1972 samt bestyrelsesmødet den 3. november 1972, konstitueret sig som følger:

Formand: Alberti Hansen, Arildsgård, 41/2, 2700 Brønshøj, tlf. BE 3162

Næstformand: Kai Wadsbach Petersen, Guldbergs Have 29/1, 2200 N, tlf. 39 77 27

Kasserer: Oscar Hefty Jensen, Hille-rødgade 40/3, 2200 N, tlf. 34 80 91

Sekretær: Rud Larsen, Trægården 6/4, 2300 S, tlf. 58 76 07

Bestyrelsesmedlemmer:

Alfred Senn, Rylemosen 11/2, 2600 Glostrup, tlf. 45 02 60

Oskar Verner, Murergade 10, 2200 N, tlf. 35 50 12

Aksel Andersen, Camilla Nielsens Vej 28 st., 2000 F, tlf. 71 19 79

Arne Hedegaard Rasmussen, Bredegrund 15/4, 2300 S, tlf. 58 99 54

Hemming Theisen, Store Strandstræde 10, 1255 K, tlf. PA 8717

Leon Petersen, Hedemarkvænget 75 A, 2620 Albertslund, tlf. 64 46 35

Svend Aage Svendsen, Ejbyvej 129, 2610 Rødovre, tlf. 70 15 23

Suppleanter:

Ejvind Lykkestrand, Amagerbrogade 85/1, 2300 København S, tlf. 55 52 76

Mogens Nymand, Åbyvej 49, 2740 Skovlunde

Socialudvalg:

Formand: Alberti Hansen. Næstformand: Alfred Senn. Kai Wadsbach Petersen. Rud Larsen.

Sekretariat og forhandlingsudvalg:

Alberti Hansen. Alfred Senn. Rud Larsen. Kai Wadsbach Petersen.

Arrangementsudvalg:

Formand: Rud Larsen. Oscar Hefty Jensen, Sven-Aage Petersen.

Fanebærer: Svend Aage Svendsen.

Revisor: Karen Margrethe Petersen. Ingemann Berthelsen.

HILSEN TIL BBC

Der drev en flaskepost i land fra et norsk skib. Den drev i land på den engelske kyst og den indeholdt en hilsen til BBC.

– Vi takker ikke for hjælpen.

– Vi takker ikke, fordi vi fik lov til at høre norske stemmer, men vi takker for sandheden..

Historien blev fortalt af Frankrigs Schumann i den hollandsk producerede TV-udsendelse den 12. november. Dansk TV så rigtigt i at bringe den, og den blev en forbavsende god TV-udsendelse, men på forhånd skulle man mene, at emnet kun var egnet som radiostof.

BBC fyldte 50 år den 14. november, og for at kaste festivitas både over udsendelsen og over fødselsdagsbarnet havde man inviteret såvel kong Olav af Norge som prins Bernhard af Holland, Hildegaard Knep samt Alice Babs med blandt de medvirkende.

De gjorde det alle godt, men det var alligevel Schumann, der serverede aftenens bedste indslag, for som de norske søfolk følte det, følte vi det jo alle i de år, hvor sandheden havde trange kår i vort land.

LÆSERBREV

DANSKE KZ-FANGERS SITUATION EFTER 25 ÅR.

At mange danske koncentrationslejr-fanger har taget alvorlig skade efter det ufrivillige ophold i tyske kz-lejre, er en uomtvistelig kendsgerning. De senere år har medført, at flere og flere har pådraget sig uoprettelige reminiscenser fra de onde år, hvor alvorlig udsultning og hårdt fysisk arbejde udgjorde grundlaget for ens ophold under SS og den tyske værnemagt. At mange danske kz-fangers eftervirkninger nu er blevet stærkt accentueret må atter og atter tages ad notum som ingensinde tidligere.

Da der ikke er nogen almindelige mennesker, der kan overleve 4 rådne kartofler og vandsuppe og umenneskeligt hårdt fysisk arbejde er jo indlysende.

Efter de godt 25 års forløb er de flestes helbredstilstand nu blevet så hårdt forværret, at det for de flestes vedkommende har givet så frygtelige eftervirkninger, uanset om man har været indespærret og tvangsdeporteret til Neuengamme, Buchenwald, Theresienstadt, Stutthof eller andre tyske rædselslejre under krigens hårde tid. SS-mændene var jo lige hårde overalt. Selvom mange døde dernede, må vi ikke glemme de hundreder ofre, som den dag i dag går rundt med alvorlige eftervirkninger ganske uden egen skyld. Derfor må det anses for selvfølgelig, at den hædersgave, som invaliderede kz-fanger for manges vedkommende har været en realitet i flere år, nu naturligvis også må gælde alle grupper uden undtagelse.

*Med venlig hilsen
Kurt Grøn*

**Murermester
SØREN QUIST**

Skånevej 11 – 9670 Løgstør
Tlf. (08) 67 18 60

HARALD WOLFF

Hovedentreprenør

Gl. Broagervej
Nybøl 6400 Sønderborg
Tlf. (044) 4 17 24

SØNDERBORG FLYTTEFORRETNING

v/ A. J. Johansen
Henrik Ipsensvej 6
Tlf. (044) 2 24 66

ROSKILDE TIDENDE

Tlf. (03) 35 66 66

BRAMMINGE BOGHANDEL

Nørregade 8 – 6740 Bramminge
Tlf. (05) 17 30 61

ERIK SKOU

Murermester og entreprenør

Reberbanen 9 – 5900 Rudkøbing
Tlf. (09) 51 11 55

**MAX A. SILBER
Anlægsgartner**

Ribe Landevej 49 – Tønder
Tlf. (047) 2 22 09.

J. P. THOMSEN

Anlægsgartner

Herredsvej 42 – Gentofte
Tlf. GE 4392

VIBÆK HOTEL

- En dejlig weekend for kun 55 kr. -

Ebeltoft
Tlf. (06) 34 17 17

ENTREPRENØR OTTO PEDERSEN

Birkebakken 10 – Valby

<p>J. WIBOLTTTS EFTF. Havnegade 5500 M.ddelfart</p>	<p>EJENDOMSMÆGLER A. JENSEN Ingemandsvej 6 - Slagelse Tlf. (03) 52 22 95</p>
<p>EXPRESSO CAFETERIA Frederikshavn Tlf. 42 03 20</p>	<p>LØVE APOTEKET 8800 V.borg</p>
<p>GURRE KØBMANDSHANDL</p>	<p>HENRY PETERSEN Holbæk Tlf. (03) 43 16 73</p>
<p>Tag på højskole UNGE HJEMS HØJSKOLE Skåde pr. Højbjerg Tlf. (06) 27 17 77</p>	<p>DALBY BAGERI Dalby pr. Haslev</p>
<p>P. F. CLEEMANN AABENRÅ</p>	<p>Korporalskroen v/ B. Evald Tåstrup Køgevej Karlsunde (03) 15 00 13</p>
<p>»RENA VASK« Esbjerg Telefon (05) 12 78 42</p>	<p>MED HILSEN FRA JENSEN THORUP</p>
<p>HILSEN FRA LARS PETERSEN GRENÅ</p>	<p>BORNO GLASMOSAİK Blyindfattede ruder Forlang tilbud Lundtoftegade 94 - Tlf. TA 1941 E. H. Nielsen</p>
<p>NIELSEN & RAUSCHENBERGER Ingeniørfirma Lundtoftevej 7 - Lyngby</p>	<p>EN HILSEN FRA PETERSEN HAVDRUP</p>
<p>SAHA</p>	<p>Brugsen i Aistrup 9381 Sulsted Tlf. (08) 26 10 14</p>
<p>stats. aut. ejendomsmægler E. Vest Jørgensen Slagslunde 3660 Stenløse Tlf. (03) 18 32 25</p>	<p>Mode- og broderiforretningen Karen Lysgaard Birketorvet 4 7200 Grindsted Tlf. (05) 32 08 18</p>

**Murermester
A. VAD**

Arentsminde – 9460 Brovst
Tlf. (08) 23 83 57
– Alt murerarbejde udføres! –

**P. CHRISTENSEN
Entreprenør, aut. kloakmester**

Tilbud uden forbindende
Nordgaardsvej 5 – Svogerslev
pr. 4000 Roskilde
Tlf. (03) 38 30 39

AGERSTED MASKINSNEDKERI
v/ Per Nielsen



Alt i tømrer- og snedkerarbejde udføres
Tilbud gives gerne
Agersted – 9330 Dronninglund
Tlf. (08) 85 41 88

BØRGE OLSEN
Murermester

Skolevej 5 – 9230 Svenstrup
Tlf. (08) 38 11 28

TUNE LISTEFABRIK OG MASKINSNEDKERI

v/ tømrermester Niels Jørgen Jensen
Tunevej – 2670 Greve Strand
Tlf. (01) 61 01 35

**Murermester
KELD LARSEN**

Nybygning – Ombygning
reparation
4174 Jystrup
Tlf. (03-628) Ortved 232

**Tømrermester
HANS BAAGØ**

★
Fabriksvej 2 – 6600 Vejen

**P. Brøndum Pedersen
Kolding Landevej 60
7100 Vejle**

Brugsen i Rugsted
Rugsted pr.
7100 Vejle
Tlf. (05) 86 54 05

**Preben Rasmussen
Vestergade 6
7100 Vejle**

**VÆRN OM NATUREN
E.M.P.**

Køge Trælasthan del A/s

BYGGECENTRET
KØBENHAVNSVEJ 87 – 4600 KØGE

– VI HAR DET HELE... (03) *65 21 91

**Næstved Ostehus
Ramshæred 5
4700 Næstved**

FISKEEKSPORT
C. Jacob Knudsen & Co.
9900 Frederikshavn

ALT
MALERARBEJDE
UDFØRES
Ferdinand Madsen & Sønner
Skolegade 12
Mariager - Tlf. 54 11 54

K. LINDSCHOUW
Advokat
Skt. Knudsgade 1 - Ringsted

Jeff A. Andersen Eftf.
Ved Klædebo 10
Hørsholm

COMET
Trikotagefabrik
IKAST
(07) 15 19 37

HOLD VORE SMUKKE STRANDE RENE
VAVU

FISKEEKSPORT
Anker Larsen og Sønner
Tlf. (03) 81 24 06
Klintholm Havn

SV. AA. JACOBSEN
Bogtrykkeri
Nygade 39 - Ringkøbing

J. PETERSENS BESLAGFABRIK
Priorgade - Nibe

A/S NIPLEX
Tobaksvejen 11 - 2860 Søborg

I. I. IVERSEN
Nørregade 12, Køge
Tlf. (03) 65 00 95

AARS TAXI
Tlf. (08) 62 21 45
v/ N. J. Christiansen
AARS

MØBELKÆLDEREN

Bredgade 5 - 8740 Brædstrup
Tlf. (05) 75 10 47

Caspersens Maskinfabrik

Edwin Rahrs Vej 78
8220 Brabrand

BROAGER SPARE- & LAANEKASSE

Broager

TØMRER- OG SNEDKERMESTER
VAGN J. JENSEN
9600 Aars
Tlf. (08) 62 11 84

LADELUND LANDBRUGSSKOLE
6650 BRØRUP
TLF. (05) 381006

En hilsen
fra
T.K.N.
Skive

GRÆNSEEGNENS EJENDOMSHANDEL

Buskhøjvej 18
Telefon 7 33 82

FARVEMESSEN
STORE TORVEGADE 40
3700 RØNNE
FARVER-LAKKER-TAPETER
PERSIENNER-RULLEGARDINER
Tlf. (03) 95 28 00

CHARLES NIELSEN
FISKE EXPORT
Langø pr. 4900 Nakskov
TLF. (03) 927-28

Grindsted Kommune

Sv. Zink Christensen
Bording Station

A. E. LAURITSEN

Urmager

ANS

Sadelmager
CHR. CHRISTENSEN
Tlf. (03) 65 13 88
Køge

Børst tænder 3 gange daglig

W. S. G.



Amalienborg-klubben



Amalienborg-klubbens stifter og formand 1947-1972
kriminalassistent Frank Zorn

Lørdag den 11. november kunne Amalienborgklubben samle sine medlemmer på Orchide-Terrassen i Rødovre for at fejre klubbens 25 års jubilæum. Om morgenen lagde bestyrelsesmedlemmer kranse i Kolonnaden ved Amalienborg, Mindehallen på Politigården og i Mindelunden i Ryvangen.

Til festmiddagen var kongefamilien repræsenteret af Arveprins Knud og Arveprinsesse Caroline Mathilde.

Klubber tæller ca. 250 medlemmer. Den er stiftet af kriminalassistent Frank Zorn. Han har været klubbens formand gennem alle 25 år.

Klubben har sin baggrund i det danske politis vagttjeneste for Danmarks kongehus under besættelsen 1940-45, hvor politivagten ved de danske slotte blev et enestående kapitel.

Klubben viderefører på smukkeste plan det kammeratskab, der opstod i de bevægede okkupationsår.

Til jubilæet udsendte klubben et smukt lille hefte, en trykt hilsen på 4 sider. Det er særdeles smukt fremstillet.

EN RYSTENDE BERETNING

Rektor Paul Holt, Århus anmelder.

Den polske jøde Martin Gray har fortalt sit livs oplevelser til en journalist Max Gallo, og nu foreligger beretningen i dennes genfortælling. Bogen har fået overskriften: — men jeg lever. Den er på 316 sider, illustreret med en del samtidige fotos, oversat fra fransk af Mogens Boisen, Gyldendals forlag. Overskud skal gå til "Fondation Dina Gray", hvis formål er at virke for beskyttelse af mennesket i alle livets faser.

Martin Gray er af jødisk slægt og var kun en stor dreng, da tyskerne i 1939 fik herredømmet over Polen. Jøderne blev gennet ind i en vældig ghetto i Warschawa, og her tilbragte han flere år. Han viste sig i besiddelse af et enestående talent til at finde på udveje, når det gjaldt at sno sig gennem de tyske vagtposter og deres både polske og jødiske hjælpere — for også der forstod nazisterne på en djælsk og genial måde at tvinge deres fjender til at hjælpe med til at undertrykke og udnytte folkefæller og landsmænd.

Han havde visse særlige chancer fordi han beherskede flere sprog og ikke havde noget jødisk udseende.

Det lykkedes ham at slippe ud og slutte sig til modstandsbevægelsen. Men også her var der vanskeligheder, fordi polakkerne i almindelighed ikke kunne lide jøder. Først et godt stykke ind i krigen, overvandt den fælles modsætning til nazisterne disse modsætninger.

Han kom også en tid i Treblinka-udryddelseslejren og var her vidne til alle de rædsler, fjenden kunne finde på. Endelig lykkedes det ham at flygte og finde sammen med den polske, organiserede modstandsbevægelse og derfra videre til den russiske hær, efterhånden som den trængte længere og længere vestpå, til han til sidst i april måned 1945 stod i Berlin.

Han følte sig imidlertid ikke særligt vel blandt russerne og han benyttede da lejligheden til at smutte over til den amerikanske sektor i Berlin, og herfra kom han til USA hvor hans bedtemor endnu levede. Han begyndte et nyt liv,

og det varede ikke så længe, før han havde fået oparbejdet en stor forretning med antikviteter med forbindelser i Tyskland og flere europæiske lande.

I USA traf han Dina, som han giftede sig med, og de fik fire børn. Hun overtalte ham til at slå sig ned i Sydfrankrig, hvor de fik en dejlig landejendom, et gammelt gods og tilbragte her en del lykkelige år. Da skete der en stor ulykke. Hans hustru og alle fire børn omkom ved en skovbrand.

Han var påny som mast. Det var lige ved, at han tog sit eget liv. Men han kom igennem, og besluttede at vie sit liv og sin formue til at hjælpe mennesker, der var i nød.

Derfor er denne bog udkommet.

For den der selv har gennemlevet lidt af KZ-lejrenes gru, er læsningen af denne bog en uhyggelig repetition af en nu svunden tid. Man fremstammer et fromt ønske, at menneskene dog i al fald må have lært noget af disse forfærdelige erfaringer. Alt for optimistisk er man ikke.

Det forfærdelige ved det nazistiske system var opfindelsen af terror på løbende bånd, dvs. at den enkelte kun udførte en lille del af den samlede terror. F.eks: Man arbejdede med noget jordarbejde, en vogter begyndte at slå på en, derefter gik det videre til næste post osv, en hel række igennem. Ingen havde det fulde ansvar eller oplevede det hele forløb. En modbydelig form for en "rigtig" arbejdsdeling.

Ind imellem dukker der nogle få mennesker op, som i al hemmelighed, skjult, rækker fangen en hjælpende hånd. Og disse anonyme hjælpere har utvivlsomt reddet ikke få menneskeliv. Dette bekræftes også i denne reportage om vel nok den uhyggeligste tid i den nulevende europæiske generations levetid.

Paul Holst

NEUENGAMME-FORENINGEN

Formand Holger Grome, Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup, tlf. (01) 50 33 86

E. Jakob Jensen, Fabianhus, 3240 Esrum, tlf. (03) 29 01 49

Næstformand Bernith Johannesson, Kongshvej 20, 2800 Lyngby, tlf. (01) 87 02 64

Sekretær Niels Otto Køster, Offenbæk 1, Vej 27, 2450 København SV, tlf. (01) VA 2497 V

Medlemskontakt og arkiv Alex Th. Binne-balle, Elme Alle 43, 2630 Tåstrup, tlf. (01) 99 05 52

Dagbogsblade

Lektor Rosenkjærs Legat uddelt Enighed om større erstatning til modstandsfolk

Tønder den 24. november. Lektor Aage Rosenkjærs Mindelegat er i år uddelt til formanden for Tønder Sportsforenings fodbold-afdeling, vaskemester Johannes Christensen og stationsleder Henry Westergård i Løgumkloster.

Det er ganske naturligt, at man ved tildelingen af dette legat har foretrukket gymnastikfolk, for lektor Rosenkjær lagde en meget stor del af sin arbejdskraft indenfor gymnastikken, såvel på gymnasiet som i amtets idrætsforeninger, hvis formand han var. Terræn-sportsforeningerne var også nyttige.

Allerede i december, kort før julen 1943, blev han arresteret af tysk politi. Turen gik over Vestre Fængsels tyske afdeling, Horserød, Frøslev til Neuen-gamme og udekommandoen Husum. Han omkom som følge af dysenteri og deraf følgende svækkelse, den 18. november 1944, i Husum.

Hans død vakte enorm opsigt. Talrige aviser, tidsskrifter og bøger har bragt omtaler, ligesom der er flere mindepla-der rundt om med hans navn.

Tyskerne måtte ikke modtage Nobelpriser

I radioens program 2 fredag den 10. november "Kan De huske Ossietzky"? gav forfatteren Frederik Martner et portræt af Carl von Ossietzky.

Efter første verdenskrig kastede Os-sietzky sig ud i et stort og intenst fredsarbejde. Det medførte, at han i 1931 blev fængslet, da han afslørede genoprustningen i Tyskland i sit lille blad "Die Weltbühne".

I 1933 kom han i koncentrationslejr, men blev tre år senere flyttet til et hospital, hvor han døde i 1938.

Da han tildeltes Nobels fredspris i 1936, fik han ikke lov at modtage den, og nazisterne blev så rasende over denne "fredsprovokation", at der vedtoges en lov, der forbød tyskere i al fremtid at modtage Nobelpriser.

København den 18. november. Alle folketingets partier går ind for en forbedring af loven om erstatning til besættelsestidens ofre og deres efterladte, der var til 1. behandling i går.

Forbedringerne vil koste statskassen 1,3 mill. kr. mere pr. år og indebærer bl.a. at der foruden til ægtefællen efter den døde modstandsmand også kan ydes bidrag til børn under 18 år eller andre nærtstående efterladte. Endvidere forhøjes begravelseshjælpen, og hæders-gaverne til enker skal kunne udbetales, selvom ægteskabet kun har været i fem år før dødstidspunktet.

Enkelte ordførere ønskede dog en række enkeltheder i lovforslaget nærme-re belyst under et udvalgsarbejde i folketetinget.

2. verdenskrig en omhyggeligt forberedt aggression

Flensborg den 20. november. På et arrangement i anledning af folkesørgedagen i Flensborg sagde den tidligere general, greve Baudissin i går, at udformningen af en mere fredelig fremtid er en opgave, der ikke må overlades til de andre, heller ikke til de politisk ansvarlige. Krigen og dermed også freden begynder i det enkelte menneskes hjerte. Personligt initiativ bevirker mere end uinteresseret tavshed.

Anden verdenskrig betegnede Baudis-sin som en af ingen provokeret, omhyggeligt forberedt aggression ved et for-bryderisk regime.

De mange millioner havde ikke behøvet at dø, såfremt der i Tyskland den gang havde rådet en fornuftens politik og ikke ansvarsløs vold. Denne erkendelse var tragisk, fordi den nægtede de sørgende den trøst, at ofrene i hvert fald havde givet deres liv for en god og retfærdig sag.

KAIN — WO IST DEIN BRUDER? Vesttysklands vandrende frihedsmuseum åbner udstilling i landet Hessen

Den 30. januar åbnes i Hessen i Vesttyskland udstillingen "Kain — hvor er din brøder"? Åbningen sker i Kur-huset i Wiesbaden. Medlemmer af præsidi-er: Landdagspræsident Georg Buch og ministerpræsident Albert Oswald.

Udstillingen var åbnet i Marburg i en uge i juni og havde da 5.500 besøgende, i vid udstrækning skoleelever og studen-ter. Denne Marburger uge var at betegne som optakten til udstillingen, der åbnes i januar.

Udstillingen kan karakteriseres som et vandrende frihedsmuseum. Det viser den terror, SS udøvede i koncentra-tionslejren Sachsenhausen ved Berlin. Den viser også solidaritet og modstand, der blev udøvet af demokrater i fanger-nes kreds.

Juleaften i Ryvangen

Traditionen tro vil mange, både mod-standsfolk og andre, stævne til Minde-lunden i Ryvangen juleaften. Der er da også tilrettelagt et smukt program med en varighed på ca en halv time.

Der bliver medvirken af Hjemmevær-net og af Studenterangforeningen. Tal-len holdes af oberstløjtnant Jørgen Jes-persen, tidligere BOPA. Blomsterne læg-ges af spejderpiger.

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen
til de syge